

Stipica Grgat, Pjevajte Bogu našem. Otpjevni psalmi,
Služba Božja,
Split, 2016., 386 stranica

U samostanu Gospe od Zdravlja na Dobrome u Splitu, 5. listopada 2016, predstavljena je knjiga otpjevnih psalama fra Stipice Grgata¹. Knjiga je sveobuhvatna, odnosno uključuje sva tri nedjeljna ciklusa liturgijske godine (A, B, C). Plod je to dugogodišnjeg autorova rada uglazbljivanja otpjevnih psalama za sve nedjelje i blagdane u crkvenoj godini. Stoga nije naodmet zaključiti da je knjiga mnogo više od samoga pokušaja da se psalmima da stvarni značaj unutar slavlja kršćanskih otajstava. Dapače ona je i doprinos svakako nadahnut i Konstitucijom o liturgiji Drugoga vatikanskoga sabora: *Neka se skladatelji, prožeti kršćanskim duhom, osjećaju pozvanima njegovati sakralnu glazbu te povećavati njezino blago. Neka skladaju napjeve koji će se isticati značajkama prave sakralne glazbe i koje će*

moći pjevati ne samo veći pjevački zborovi nego će također odgovarati manjima, te će pripomagati u djelatnom sudjelovanju cijeloga vjerničkog skupa (SC 121).

Gledajući elemente gornje definicije lako ih je razlučiti te objasniti unutar djela:

Psalmi – od samih početaka kršćanskih zborovanja psalmi imaju izuzetno važno mjesto u strukturi kršćanskih liturgijskih slavlja. Samo Sveto pismo jasno svjedoči kako još u apostolsko doba na kršćanskim skupovima pjevanje ima posebnu ulogu: *Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu (Kol 3, 16).*

Kršćanska otajstva – širenje kršćanstva i posljedični razvoj bogoslužja kroz stoljeća obogaćuje i pjevanje i bogoslužne forme. Važna uloga pjevanja u liturgiji, nikada nije dolazila u pitanje, dapače naglašavana je. A o važnosti samih psalama na mnogo mjesta svjedoče i crkveni oci. Sveti Augustin, govoreći opće-

¹ Predstavljanje je održano i u Sinju 7. listopada 2016. i u Šibeniku 29. ožujka 2017.

nito o liturgijskom pjevanju, napisa: *Kada konačno bude-
mo jedan pravi narod Božji, obi-
stinit će ono što pjevamo.* Sveti
Ambrozije malo prije njega veli:
*Hvalimo himnima i pjesmama
otajstva Božja. Pjevamo im jer
su prava i istinita.* Crkveni oci
općenito često se koriste poj-
mom *canimus, pjevajmo* – i u
rečenom kontekstu redovito
spominju psalme. Koliko psal-
mi imaju važnosti i utjecaja
na razvoj liturgijskih pjesama,
odnosno koliko su im posta-
li nadahnuće, svjedoči i veliki
srednjovjekovni autor sekven-
cija *Notker Balbulus: Kyrie
eleyson canimus, Christe eley-
son psallimus.* U ovome izra-
zu pojam *psallimus* pokazuje
da se izraz *psalirati* – moliti
i(li) pjevati psalme koristi i u
širem kontekstu, dapače čak i
da označi druge pjevane dije-
love liturgijskih slavlja. Može
se, dakle, zaključiti da je psa-
liranje postalo jedan od proto-
tipova kršćanskoga pjevanja u
bogoslужju.

Daljnji liturgijski razvoj
posljedično će se u psalmi-
ma izraziti u raznim forma-
ma unutar liturgijskog slavlja.
Na toj liniji u suvremeno doba
psalme, gledajući njih i njiho-
vo značenje u liturgiji nakon
odredbi Drugoga vatikansko-
ga sabora, možemo i moramo
gledati kroz prizmu jedne od
odrednica svete glazbe: Kon-

stitucija o Liturgiji (SC 112)
tako izjavljuje na tragu “vla-
stite” definicije bogoslužja: *svr-
ha je svete glazbe Božja slava
i posvećenje vjernika.* Jasno je
da se unutar ovih okvira isti-
ču *psalmi*. I to ne samo kao
otpjevni! Njihovi su tekstovi
najviše pjevani i kao ulazne
antifone, pričesne pjesme, a
nadahnuili su i mnoge druge
liturgijske pjesme. Primjećuje
se da se ovdje, barem poseb-
no u zadnjih dvadesetak ili tri-
desetak godina, susrećemo s
raznim pokušajima umanjiva-
nja značaja i važnosti psa-
lama, dapače pokušajima
pragmatizma, u izboru pjesa-
ma za liturgijska slavlja u stilu
“suvremenije je, lakše je razu-
mljivo, prihvatljivo...” Nerijet-
ko se dogodi na liturgijskim
slavlјima župnih zajednica (a
i nekih općih slavlja posebno
za mlade vjernike!), da umjesto
psalma koji je Božja riječ – i k
tomu *pjevana* Božja riječ, čuju
razne pjesme upitnoga karak-
tera, čak i za duhovne susrete,
a pogotovo nedopustive u lita-
rgijskom slavlju. Stoga je ovdje
bitno razlučiti kulturološki
kontekst: europska kultura
iako mnogovrsna u bitnome
se razlikuje od drugih kultura
s ostalih kontinenata.

Ova zapažanja sintetizi-
rana su i u *Općoj uredbi rim-
skoga misala*, gdje se govoreći
o otpjevnim psalmima odmah

poziva na tradiciju: *već je u davnini nastala uzrečica: Dvostruko moli tko dobro pjeva* (OURM 39). *Neka se stoga pjevanje obilato koristi u misnome slavlju* (OURM 40). U tom istom tekstu Opće uredbe važnost psalama izričito je naglašena:

Poslije prvoga čitanja slijedi otpjevni psalam koji je sastavni dio liturgije riječi i očituje važan liturgijski i pastoralni trenutak jer potiče razmatranje Božje riječi. Pripjevni psalam odgovara pojedino čitanju i obično se uzima iz lekcionara. Neka se pripjevni psalam pjeva, ili neka se pjeva barem odgovor koji pripada puku (OURM 61).

U svjetlu tradicije i uputa crkvenoga učiteljstva, fra Stipičina zbirka psalama za sve nedjelje i dobar dio blagdana kroz crkvenu godinu zbilja je praktičan ne samo priručnik, već doslovno instrument ili "alat" za potpunija i plodonosnija slavlja naroda Božjega

koji se okuplja slaviti Gospodina. Fra Stipičin višegodišnji trud dokaz je ne samo njegova predanoga rada i želje da se slavlje što radosnije odvija nego i osjećaja za bogoslužje i glazbu, jer je prepoznao da liturgijskoj glazbi prijete, ne pojednostavnjenje, već degradacija njezina sklada i dostojanstva, odnosno *plemenite jednostavnosti* (SC 34).

Budući da su u knjizi sabrani otpjevni psalmi za nedjelje i važnije blagdane tijekom liturgijske godine za sva tri ciklusa, svatko će prema prilikama naći i uvježbavati psalme u pogodno vrijeme i za svoje zajednice. U tom okruženju psalmi su jednostavni za učenje, odnosno pjevni su i melodični. Lako se mogu napraviti aranžmani za razne skupine pjevača. Ono najvažnije: u svemu je da su istodobno prikladni i dostojni *otajstva koje se slavi*.

Domagoj Volarević